

Hallintovaliokunta

EDUSKUNTA

Lausuntopyyntöne 11.11.2014

HE 133/2014 VP EDUSKUNNALLE LAIKSI KUNNAN PERUSPALVELUJEN VALTIONOSUUDESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Hallituksen esitys 133/2014 liittyy vuoden 2015 alusta voimaan tulevaan lakiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. Keskeisin osa esitystä liittyy vuoden 2015 valtionosuusprosentin määräytymiseen. Lisäksi esitykseen sisältyy muutoksia valtionosuuteen tehtäviin vähennyksiin ja lisäyksiin.

Hallituksen esitystä 133/2014 käsiteltäessä tulee ottaa huomioon, että hallitus sopi 17. marraskuuta 2014 täydennyksistä vuoden 2015 talousarvioesitykseen (tiedote 509/2014, 17.11.2014). Täydennysesityksen perusteella kuntien peruspalvelujen valtionosuutta lisätään verotulotasauksen oikaisun ja muiden tarkistusten vuoksi yhteensä 49,5 miljoonaa euroa sekä 4,8 miljoonaa euroa omaishoidon tuen kehittämiseksi.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2015 on tasoltaan noin 8,4 mrd. euroa. Valtionosuus vähenee kuluvaan vuoteen verrattuna noin 170 miljoonaa euroa.

Hallituksen esityksellä 133/2014 kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia ehdotetaan alennettavaksi siten, että kuntien valtionosuusprosentti vuonna 2015 olisi 25,42 ja kuntien omarahoitusosuus olisi 74,58 prosenttia. Vuoden 2015 valtionosuusprosentin muodostuminen on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti 2010–2015 ja muutokset peruspalvelujen valtionosuudessa vuonna 2015

	mlj.€	pros.yks.	vaikutus
1. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen	741	-2,88	0
2. Valtionosuusleikkaukset	188	-0,73	-
3. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto valtiolle	164	-0,64	0
4. Sote-asiakasmaksujen korotuksen tuloutus valtiolle	40	-0,16	-
5. Harkinnanvaraisen korotuksen lopetus	20	-0,08	-
6. Turvakotitoiminnan siirto valtion vastuulle	4	-0,02	-
		-4,51	
7. Jäteveron tuoton siirto vos-prosenttiin	70	+0,27	0
8. Vanhuspalvelulain veloitteet	27,5	+0,05	+
9. Lastensuojelulaki ja muu sos- ja terv.huolto	19,4	+0,04	+
		+0,36	
10. Kiinteistöverojen korotuksen leikkaus kunnilta	-48		-
11. Työmarkkinatuki uudistus	-160		-
12. Veroperustemuutosten huomioon ottaminen	-83		0 / -

Taloudellisesti merkittävin muutos liittyy valtionosuuksien leikkaamiseen (2). Vuodelle 2015 ajoittuva suora leikkaus on suuruudeltaan 188 milj. euroa, mikä alentaa valtionosuusprosenttia 0,73 prosenttiyksikköä.

Hallituskauden aikana vuosina 2011–2015 valtionosuusprosenttia on alennettu 25 prosenttia (lähes 9 prosenttiyksikköä). Hallituskauden aikana tehtyihin päätöksiin perustuen kunnan peruspalvelujen valtionosuutta on leikattu yhteensä 1,4 mrd. euroa (15 %) vuoden 2015 tasossa.

Kuntien kannalta on erittäin huolestuttavaa, että valtio vetäytyy peruspalvelujen rahoituksesta ja rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Rahoitusperiaatteen mukaisesti valtion tulee varmistaa kuntien tosiasialliset taloudelliset edellytykset selvitä tehtävistään kohtuullisella vero- ja maksurasituksella.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuun siirtyminen valtiolle (3) otetaan huomioon valtionosuutta vähentämällä. Valtionosuuden vähennys koskee sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuutta että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaista valtionosuutta. Kunnilta valtiolle siirrettävästä euromäärästä (455 milj. euroa) 36 prosenttia (164 milj. euroa) kohdistetaan peruspalveluiden valtionosuudesta perittäväksi.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus ei sisälly peruspalvelujen valtionosuuteen, vaan sitä hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö. Kuntien rahoitusosuus tulisi vähentää kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuudesta, ei kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta valtiovarainministeriön hallinnonalalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotusta (4) vastaavan säästön (40 milj. euroa) myötä valtionosuusprosenttia alennetaan 0,16 prosenttiyksikköä. Asiakasmaksujen korotuksen lisäksi kuntien tulojen arvioidaan lisääntyvän 48 milj. euroa yleisten ja vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprocenttien laissa säädettyjä vaihteluvälien muutoksen myötä (10). Myös tätä muutosta vastaava määrä kuitenkin leikataan kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta.

Kuntien vero- ja maksutulojen 84 miljoonan euron leikkausta valtionosuutta vähentämällä ei voida hyväksyä. Nykyisessä taloustilanteessa kuntien tulo-pohjan vahvistaminen on välttämätön toimenpide talouden tasapainottamiseksi. Ilman tulojen lisäämistä kunnat on pakotettu veronkorotusten lisäksi ottamaan lisävelkaa sekä tinkimään palvelutasostaan. Tämä lisää kuntien ja kuntalaisten välistä epätasa-arvoa.

Kehyspäätöksen 2015–2018 mukaan harkinnanvarainen valtionosuuden korotus (5) ehdotetaan lakkautettavaksi vuoden 2015 alusta lukien. Tämän vaikutuksesta vuoden 2015 valtionosuutta alennetaan 20 milj. euroa (0,08 prosenttiyksikköä). Vuonna 2014 harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta haki 85 kuntaa yhteensä 94 miljoonaa euroa.

Ottaen huomioon talouden epävakaus ja erityisesti rakennepaikkakuntien haavoittuvuus on tärkeää, että harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus säilytetään osana valtionosuusjärjestelmää. Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus on ainoa rahoitusväline, jonka avulla valtio voi tukea yhtäkkisistä ja poikkeuksellisista talousvaikeuksista kärsiviä kuntia.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden lisääminen otetaan rahoituksessa huomioon valtionosuusprosenttia korottamalla. Vuoden 2015 alusta voimaan tulevat uudet ja laajenevat tehtävät (9) liittyvät lakiin sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Uuden tai laajentuneen toiminnan valtionosuus on 50 prosenttia laskennallisista kustannuksista.

Pääministeri Stubbin hallituksen hallitusohjelman perusteella uusiin ja laajeneviin tehtäviin valtionosuus olisi 100 prosenttia tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavansuuruisia vähennyksiä.

Nykyisessä kuntatalouden tilanteessa valtion tulisi pidättäytyä uusien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta. Jos kuitenkin uusia tehtäviä annetaan, niiden kustannusvaikutukset tulisi arvioida huolellisesti, ja kunnille aiheutuvien kustannusten lisäys kompensoida täysimääräisesti. Täysimääräinen korvaus tukee rahoitusperiaatteen toteutumista kuntien ja valtion välillä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Reijo Vuorento
apulaisjohtaja

